

H. Hellmuth Andersen, P. J. Crabb og H. J. Madsen: *Arhus Sønder vold, en byarkæologisk undersøgelse*. Jysk arkæologisk Selskabs skrifter, bind IX, København 1971. 337 s., indb. 161 kr.

I 1963-64 udgravede de tre forfattere en tomt skråt over for Arhus domkirkes vestfront. På et 320 m<sup>2</sup> stort område fandt de rester af byvoldens inderfront, en gade langs voldens inderside samt rester af en bebyggelse af grubehuse fra 900-årene. Det store oldsagsmateriale i de metertykke aflejringer på området strakte sig frem til højmiddelalderen.

Med denne smukt gennemførte udgravning fik Arhus sin høje alder bekræftet, og det blev uimodsigeligt fastslået, at byvolden stammer fra vikingetiden. Den var ikke – som Hugo Matthiessen havde formodet det – rejst af domkirkens bygherre Peder Vognsen, men var mindst halvtredie hundrede år ældre. Den tolkning af byens ældste topografi, som Helge Søgaard i 1961 fremlagde i bogen *Det ældste Arhus*, viste sig at være den rigtige.

I bogen om Arhus Sønder vold vil historikere især have glæde af kapitel 7, der sammenfatter udgravningernes vidnesbyrd om byens alder og bebyggelsens karakter. Det meste er umiddelbart overbevisende. Men når forfatterne på grundlag af stratigrafien ved voldfoden konkluderer, at volden snarest er samtidig med byens allerførste huse, lægger de for stor bærekraft i deres fund. Det kunne dog tænkes, at terrænet op mod volden ikke netop var den del af det 4-5 hektarer store byområde, der blev bebygget først. Den fremsatte hypotese om bygrundlæggelse ved kongemagten, der begrundes med voldens og husenes samtidighed, står derfor som et postulatum. Vi kan heller ikke vide, om de beskedne grubehuse ved voldfoden var karakteristiske for byområdet som helhed.

*Arhus Sønder vold* er på mange måde en mønstergyldig udgravningspublikation. De udførlige kapitler om fundmaterialet er bogens egentlige tyngdepunkt. Mest imponerende er behandlingen af det keramiske materiale, der tæller over 27.000 lerkarskår. Ved en indtrængende analyse, dokumenteret i komplicerede, men overskuelige diagrammer, udskilles skårene i tre keramikhorisonter, der udgør det faste holdepunkt for dateringen af det øvrige oldsagsmateriale.

Oldsagsafsnittet har form af et alfabetisk katalog med udførlig behandling af de enkelte genstandsgrupper, ledsaget af fortrinlige tegninger, som Flemming Bau har æren for. I hver gruppe er der henvisninger til tilsvarende fund fra andre lokaliteter, især med henblik på at fastslå oldsagernes funktion og alder, og mange af afsnittene fremtræder som vel afrundede små afhandlinger med fremlæggelse af oldsagsgrupper, det ellers kan være svært at få overblik over.

Det er dog tydeligt, at forfatterne er bedst hjemme i vikingetidsmaterialet. Behandlingen af middelalderfundene er ikke overalt overbevisende. Det føles som en alvorlig mangel, at oldsagerne i Nationalmuseets middelalder-samling kun sporadisk er inddraget i fremstillingen, endskønt det i mange tilfælde ville have været let at finde værdifuldt parallelmateriale her. Man sporer også en manglende fortrolighed med dele af middelalder-arkæologiens terminologi. *Pyntesten* er en fornøjelig sproglig nyskabelse for formsten af tegl med rundstavsled.

Disse bemærkninger skal ikke fordunkle hovedsagen: at bogen om Arhus Sønder vold allerede nu har vist sig at være et uvurderligt hjælpemiddel for dansk, ja for nordeuropæisk middelalder-arkæologi. Trods den solide indbinding er bogen ved at blive slidt til laser hos mange fagfæller. Man kan kun ønske, at kommende byudgravninger vil blive behandlet lige så grundigt, sobert og veloplagt som i dette pionérværk.

Rikke og Olaf Olsen